

Vesterskerninge-Hundstrup Sangforening.

Af Peder R. Møller.

Lad mig straks sige, at jeg fra flere Sider har været opfordret til at skrive ovennævnte Sangforenings Historie. Naar jeg ikke hidtil har efterkommet Opfordringen, er Grunden den, at jeg dels tvivlede om, at Æmnet var omfangsrigt nok til at drages frem i Bogform og dels frygtede for, at Folk vilde finde det ubeskedent, naar det gjorde Krav paa almen Opmærksomhed Landet over.

Derimod turde Æmnet gøre berettiget Krav paa en Plads i nærværende Aarbog, da nævnte Sangforening har ydet *sit* Bidrag til det sidste halve Hundreaars Kulturhistorie i Svendborg Amt. For der er vel ingen, der tør nægte, at den gode Sang — ogsaa den flerstemmige — har forædlende Indflydelse paa sine Udøvere, som paa Tilhørerne, og at den, brugt i Foreningslivet, bidrager til dettes kultiverende Magt.

For et halvt Hundredaar siden havde driftige Folk i *Mads Hansens* Fødesogn, *Hundstrup*, anlagt i den grønne Skov et Dansegulv, som lokkede Ungdommen til sig i den lyse Sommernat. Men det har sin Fare at samle Ungdom til den Slags Lystighed uden Spor af velmenende og ansvarsfølende Ledere

tilmed, da der til Dansen var knyttet Beværtning som det gjaldt at gøre saa indbringende som muligt. Disse natlige Skovgilder fik hurtig et daarligt Ry paa sig. Mads Hansen, som da var en alvorlig tænkende Ungersvend paa 24 Aar med Sans for et rent og kønt Menneskeliv og med Øje for, at *Ungdommen er Fremtiden*, harmedes over dette Skovhalløj og besluttede efter Samraad med nogle venligsindede Bønderkarle at oprette en Sangforening, som kunde samle Sognets Ungdom til en renere og sundere Fornøjelse. Hans gamle Ven og Lærer i Musik, den senere saa kendte Komponist *Hans Hansen* i Ulbølle traadte til, og med ham som Leder af Sangen kom Foreningen i Gang. Der begyndtes med tosteminig Sang, og Byens Skolelokale blev overladt Foreningen til Sangøvelserne. Men Glæden var kun kort. Den lille Flok Sangere blev spottet og drillet af andre raa jævnaldrende, indtil den opgav Ævret, og Mads Hansen med en trofast Tilhænger, Husmandssønnen *Hans Jørgen Nielsen*, stod ene tilbage. Saa tyede han til *Vesterskerninge*, hvor der var bedre Jordbund for hans Planer, og hvor han i den unge Smed, *Jørgen Hansen*, fandt en Mand, han kunde bruge. Ved Smedens Hjælp samlede han hurtig en Flok unge Sangere om sig, og her genfødtes Foreningen den 10. Januar 1859 under Navn af *Hundstrup-Vesterskerninge Sangforening*. Vel maatte Mads Hansen ogsaa her kæmpe sig frem, idet særlig Sognets ældre Befolkning blev bitre Modstandere af det ny, han var Banebryder for. Slige Folk forstod ikke, hvad det Syngeri skulde gøre godt for, og de følte sig forstyrrede i deres gamle Vaneliv, hvori Polskpas og Tevandsknægte var Midtpunktet, og hvor Skaalverset var den eneste Sang, der tiltalte dem. Til Gengæld sluttede de unge sig tæt om deres Fører og lod sig ikke saa let splitte.

Som Sammenholdet voksede, øgedes Modstanden, og det forsøgte ved Øvrighedens Hjælp at forbyde Foreningen at holde Sangøvelser i Skolelokalet, men daværende Herredsfoged, Justitsraad *Stricker* i Faaborg, gav den en skriftlig Tilladelse, for hvilken Modstanderne maatte bøje sig.

En stor Begivenhed for Sangkoret var dets Deltagelse i Flensborgfesten ved Løvemumentets Afsløring den 25. Juli 1862. Man lejede en lille Sejljagt og under Musik af Hans Hansens Orkester (10 Mand) og med Foreningens ny Dannebrogssflag paa Storsejlsnokken gik Farten over den blanke Vove, der forresten viste sig alt andet end blank og blid under det haarde Kryds i knagende Storm op ad Flensborg Fjord. Paa Hjemturen anløb man Sønderborg, besaa Slottet og gæstede Dybbøl med de to Aar senere saa sørgelig berømte Skanser.

Foreningen, som de første Par Aar kun bestod af Sangkoret, blev udvidet til at omfatte ikke-syngende Medlemmer, og disse fik for et lille Aarsbidrag 3 a 4 Aftenunderholdninger hver Vinter og en Skovtur om Sommeren. Snart taltes Foreningens Medlemmer i Hundreder. Sanglederen, den geniale *Hans Hansen*, havde et fortrinligt Orkester, kendt i vide Kredse, og dette medvirkede ved Aftenunderholdningerne, der desuden bød paa firstemmig Sang, af og til et Foredrag af Foreningens Velynder og trofaste Støtte, *Pastor Brandt* i Ollerup, samt nogle Timers Dans. Men var end Programmet for disse Underholdninger nok saa fortrinligt efter Landsbyforhold, blev det dog i Aarenes Løb lidt ensformigt, og Mads Hansen pønsede paa Afveksling. Saa gav han sig til at skrive smaa Komedier og lod dem opføre af Dilettanter i Foreningen.

Hans første dramatiske Arbejde hed »*Holger Danske*«, og heri optraadte selve den danske Sagnhelt af samme Navn (forbløffende udstyret i laaden Pels med Haarene udad, med Paphjelm paa Hovedet og drabeligt Sværd ved Lænd.) Stykket blev indøvet i dybeste Hemmelighed for ikke at vække Medborgeres Grin, hvis det hele mislykkedes. I et ubeboet Hus, blandt Rotter og Mus gik Indøvelsen for sig. Vinduerne var tæt tildækkede, og man dæmpede Stemmen og kvalte Latteren for ikke at forraade, hvad man foretog sig. De, der var med til disse Prøver, vil sikkert mindes dem, saa længe de lever. Da Forestillingsaftenen kom, var Salen tætpakket med Tilskuere, og Forestillingen blev modtaget med endeløs Jubel. Saavidt vides var »*Holger Danske*« den første Dilettantkomedie opført af Bønder her i Landet. Og for den Sags Skyld i Udlandet med. Næste Vinter fortsattes med et nyt Stykke af Mads Hansen og saa fremdeles i de følgende Aar.

For at undgaa giftig Snak var der ingen Kvinder medvirkende ved disse Dilettantkomedier. Forfatteren af nærværende Skildring var første Elskerinde ved Teatret, og denne Primadonnastilling holdt jeg et Par Aars Tid, indtil Stemmeskiftning og fremspirende Overskæg forraadte mig som hørende til det stærke Køn. Først flere Aar senere, da Dilettantkomedien havde vundet sig en uangribelig Plads i Folks Omdømme, tog vi Kvinder til Hjælp til stort Gavn for Udførelsen.

Den bedste af Mads Hansens Komedier hed »*Enken*«, hvis Tittelrolle udførtes med virkelig Kunst af en attenaarig Bondepige. Denne Forestilling, som overværedes af den i sin Tid velkendte Provinsdirektør *Sørensen*, blev omtalt ikke blot i danske men ogsaa i udenlandske Aviser, som fremhævede denne

Foreteelse som en Maalestok for danske Bønders Kultur.

Fra Hundstrup-Vesterskerninge Sangforening — der nu blev omdøbt til »*Vesterskerninge-Hundstrup Sangforening*« for at betegne, at *Vesterskerninge* var Foreningens Hovedsæde — bredte Dilettantkomedien blandt Bønder sig udover hele Landet, om med lige Held og til lige Gavn skal være usagt.

Mads Hansen kørte med fast Haand Foreningen i lige Linje mod det Maal, han havde sat sig: Bekæmpelse af Raahed og Udskejelser blandt Egnens Ungdom ved at hyde den en sund og ren Morskab parret med forædlende og aandsudviklende Paavirkning. Og han blev stadig bistaaet af Pastor Brandt, som ofte førte Ordet ved Foreningens Sammenkomster, og af flere gode Mænd.

Men som Foreningens Virksomhed blev kendelig, øgedes Modstanden af uforstaaende Medborgere hvoriblandt flere indflydelsesrige og saakaldte dannede Mænd, som i denne Sangforening vejrede den frembrydende Aandsmagt, der paa folkelig-kristelig Grund gik paa Erobringstog i vort Folk. Ja i selve Sangkoret dannede sig en Opposition imod Mads Hansens Ledelse, og det kom til et Sammenstød paa Tiaarsdagen for Foreningens Stiftelse. Han vilde ved denne Lejlighed understrege, hvad der hidtil havde været og fremtidig burde være Foreningens Maal, og han skrev en Festsang, hvori dette stærkt betonedes, ligesom han bad Pastor Brandt om at holde et oplysende Foredrag. Modstanderne holdt paa, at det skulde være en blot og bar Morskabsfest med Udelukkelse af Foredraget og med Punchbollen som det centrale. Men Mads Hansen satte sin Vilje igennem. Der blev Generalforsamling ud af det, og her genvalgtes han

til Formand om end kun med én Stemmes Overvægt. Saa traadte de misfornøjede ud og stiftede en ny Forening. *)

Det var en Ulempe for Foreningen, at den var henvist med sine Aftenunderholdninger til Salen i Vesterskerne Kro. Selv om der vaagedes strængt over, at god Opførsel overholdtes, hændte det, at en og anden kiggede for dybt i Glasset. Blot et Par halvfulde Folk blandt et Par Hundrede Mennesker kan give det hele et stygt Præg. Selvfølgelig blev vedkommende straks udelukket af Foreningen, men det kunde ikke hindre, at andre kom ligedan afsted. Det hændte ogsaa, at man blev forulempet af tilrejsende, som havde Hatten paa Snur; man var jo tilhuse paa en offentlig Kro. Ked af dette Forhold rejste Foreningen 1875 sin egen Bygning og sagde Kroen Farvel. Kun fem Aar fik Mads Hansen Lov til at glæde sig ved den ny Foreningsbygning. Han døde, som kendt, den 1. April 1880. — Hans Død var et haardt Slag for Foreningen. Selv om han i sine sidste Leveaar mere og mere blev ude af Stand til at røgte sin Gerning som Foreningens Formand, stod han dog som den støtte Baggrund, hvortil vi andre hældede os. Vi fattede først vort fulde Tab, da han var død. I 21 Aar havde han som Formand været Foreningens udmærkede og trofaste Leder, dens ridderlige Væрге. Det var med Sorg i Sind og Graad paa Kind, Sangerne ved hans Grav bragte ham deres sidste Farvel i hans egen prægtige Sang »Graven er lukket«.

Da Sangerne efter hans Død valgte mig til Formand, tog jeg mod Valget vidende med mig selv, at

*) Denne har bestaaet hidtil, og man kan endnu efter 39 Aars Forløb spore Dønningerne fra hin Kamp.

jeg, saa vidt mine Evner rakte, vilde gøre alt for at lede Foreningen i samme Spor mod det af den afdøde fastsatte Maal.

Saa kom der en Række trange Aar for Foreningen. Dens gamle Sangleder, Hans Hansen var død allerede et Par Aar før Mads Hansen, (1. Novbr. 1878) og hans Afløser, Musikdirektør *Hans Pedersen* i Svendborg (tidligere Elev af Hans Hansen) kunde ikke overkomme vedblivende at ofre tilstrækkelig Tid og Kræfter paa Sangkoret i Vesterskerninge. Dertil kom, at Foreningsbygningen, som var for dyrt opført, ikke kunde svare Regning, og vi saa os nødsagede til i Sommeren 1887 at sælge den til betydeligt Tab for Garanterne. Da Foreningen nu stod uden Forsamlingsal, besluttede vi foreløbig at give Afkald paa vore passive Medlemmer og kun holde Sangkoret gaende. Denne indskrænkede Virksomhed varede i 3 a 4 Aar. Da byggede en Købmand i den nære Naboby, Ulbølle, en Forsamlingsal, og her tog vi atter vor fulde Virksomhed op.

Samtidig omdannedes Sangkoret fra Mandskor til blandet Kor, og det blev en stor Vinding for Foreningen. Vi havde ypperlige kvindelige Sangstemmer til vor Raadighed, og Førstelærer *J. C. Klindt* i Vesterskerninge, som havde været Sangmedlem i over 30 Aar, overtog Dirigentpladsen. I ham fik Koret en Sangleder af betydelig Rang. Begavet med fin musikalsk Sans laa han tillige inde med en Del Musikteori. Hans ihærdige Flid og sejge Udholdenhed, der var hans Særkende, i alt hvad han foretog sig, kom os til gode i rigt Maal. Foreningen fik atter Vind i Sejlene og talte paany Hundreder af Medlemmer. Den sceniske Virksomhed blev genoptaget, og

som Regel gives der hver anden Vinter en Aften-
underholdning med Dilettantkomedie.

Tillad mig i Parentes et Par Ord om Dilettant-
komedie i Almindelighed. Der er delte Meninger om
dens Berettigelse, og den er ikke saa sjældent Gen-
stand for skarp Kritik og ivrigt Forsvar. Min Me-
ning om Tingen er den, at hvor der mangler baade
literært og æstetisk Omdømme i Valg af Stykker;
hvor man fordeler Rollerne uden Spor af Anelse om,
hvorvidt de magtes af Modtagerne eller om disse i
det hele taget har Spor af Anlæg for at spille Ko-
medie; hvor man endelig indøver Stykket under
Mangel paa alt, hvad der hedder kyndig Vejledning —
ja der bliver Dilettantkomedien let et Vrængebillede
af scenisk Kunst, og da gør den Skade, idet den hos
Udøverne som hos Tilskuerne virker fordummende
og hindrer enhver Udvikling i Retning af Kunstsans
paa Skuespillets Omraade. Hvor derimod lidt Sag-
kyndighed staar for Styret, saa der vælges Stykker
med sundt og godt Indhold og som ikke ligger over
de Rollehavendes Kræfter; hvor der er Blik for, om
vedkommende Dilettant i det hele taget har Talent
og da, hvilken Rolle han magter; hvor der er en
Instruktør, som forstaar at vejlede de Rollehavende,
dæmpe Lysten til at overdrive, faa frem, hvad der
ligger Vægt paa og faa sammenarbejdet alle Enkelt-
heder til et afstemt Hele, der har Naturlighedens og
Virkelighedens Præg; hvor der endelig er en Ledelse,
som vaager over god Tone ved Prøverne — ja der
kan Dilettantkomedien gøre Gavn. Den er da en
god, sund Fornøjelse, foruden at den bidrager til ved
sin Satire at paapege Daarligdom og ved sin Moral
at højne Idealet, kort sagt, den kan da have op-

oparbejde en Stemning i Vesterskerninge Sogn for at rejse et Forsamlingshus. Ved Aktier a 10 Kr. og ved Hjælp af et mindre Laan tilvejebragtes Byggekapitalen, og i Efteraaret 1903 stod det ny Hus færdigt. I Aar (1908) er det blevet betydelig udvidet og afgiver nu et smukt, rummeligt og velindrettet Hjem for Foreningerne i Sognet og for andre Sammenkomster. Endelig naaede vi saa vidt, at vi i Sangforeningen kunde forvise Spiritus og bajersk Øl ved vore Aftenunderholdninger.

— Det var et føleligt Tab for Foreningen, da Førstelærer *Klindt* tog sin Afsked og flyttede fra Egnen Men naar én Dør slaas i, springer undertiden en anden op, og i den samtidig tiltrædende unge Andenlærer, *Sigvald Hansen*, fandt vi atter en god Dirigent.

— — —

Da Sangkoret var udelukkende Mandskor, var det Medlem af den fynske Centralsangforening og deltog i dennes Sangfester omkring i fynske Købstæder. Den første af disse Fester afholdtes i Odense 1866. I Sommeren 1869 i Faaborg deltog vi med en Dobbeltkvartet i en Sangkonkurrence for Dobbeltkvartetter fra alle Landets Sangforeninger. Ved denne Lejlighed skrev Mads Hansen for vor Kvartet de to kendte Sange i fynsk Mundart »*Folkesnak*« og »*Opvaavni*«, og Hans Hansen komponerede Melodier til dem og udsatte dem firstemmigt. De gjorde stor Lykke og maatte gentages, hvorefter den store Tilhørerskare med Tilslutning fra Dommerudvalget ved bragende Klapsalver og høje Raab forlangte Komponisten frem. Men det blev ikke til noget; den gamle Husmand fra Ulbølle havde i Tide vejret, at han stod Fare for at blive fremkaldt, og en saadan Stillen i Gabestokken

var han ikke modig ved. Da han ikke selv dirigerede Kvartetten — det gjorde Hans Pedersen — kunde han ubemærket liste bort under Sangen. Han tyede ned i Hotellets Rejsestald, fandt sig et Hestedækken og tog sig en Middagslur, mens et Publikum med nogle af Landets fremragende Kunstnere i Spidsen henrevet af hans Tonedigtning hyldede ham og søgte at faa ham at se. Ingen skal sige ham paa, at han var plaget med Forfængelighed. Derimod var hans Sangere stolte af ham. Naa, vi fik ingen Præmie den Dag; kunstnerisk maalt laa vi selvfølgelig under for de af musikalsk uddannede Sangere sammensatte Kvartetter fra København og andre Byer; men vi fik, som Landsbysangere, al den Anerkendelse, vi fortjente og var mere end tilstrækkelig Genstand for Opmærksomhed.

Nogle Aar efter at Foreningens Sangkor var omdannet til blandet Kor, indmeldte vi os i »*Central-sangforeningen for blandet Kor i Fyns Stift*«. Her, blandt lutter Landsbysangforeninger, hvor Devisen er »Ej blot til Lyst«, hvor Maalet er at deltage i et folkeoplysende Arbejde ved at vække Interessen og udbrede Sansen for god Sang, her føler vi os hjemme. Vor første Medvirken i denne Centralforening var ved Indvielsen af Fyns Forsamlingshus i Odense 1900, og vi har siden da medvirket ved Sangfester trindt om i Fyn og ved de store Sangfester i Kolding, Aarhus og Horsens, hvor den fynske Central har haft Tilslutning af de øst- og vestjydske Centralsangforeninger. Det løfter enhver Sanger at synge med i et Kor paa 6—7 Hundrede Stemmer, og hvor vi drager frem i en saadan Sangerskare, strømmer Befolkningen os i Møde med Forventning og Gæstfrihed. Dette Fællesarbejde med de øvrige Sangkor i Centralforeningen værger

vort lille Kor mod at falde for den Fristelse at være sig selv nok.

Naar jeg saa stærkt skal begrænse en Skildring af Vesterskerne-Hundstrup Sangforenings Liv og Levnet, maa der gives Afkald paa mangt og meget, som burde fremdrages. Her skal blot kortelig omtales Samlivet mellem Sangerne. Det er og hør til de fleste Tider været eksemplarisk. Hvor vi mødes uden for Foreningen, føler vi os som hørende til én Familje, og Kammeratskabsfølelsen er altid levende. Vore egentlige Sangafstener er prægede af godt Humør og Ungdomsfriskhed, ingen har Raad til at surmule. Aldrende Mænd og Kvinder er fuldgode Kammerater med de yngste Sangfæller, de ældste Sangere bliver unge paany, og de yngre indordner sig glad og villigt under de ældres Ledelse. Ved vore Komedioprøver arbejdes der energisk ofte 4—5 Timer i Træk. Der spises af medbragte Madkurve, og naar Prøven er endt, er der Kaffedrikning og — Sang. Uden Sang gaar Arbejdet trægt. Saa er det god gammel Skik, at en saadan Aften slutter med »Der staar et Slot i Vesterled.«

At dette gode Samliv paavirker Sangerne, ikke mindst de yngre, i god Retning, har vi Erfaring for, og det er uomtvisteligt, at Foreningen ved at paavirke Hundreder og atter Hundreder af unge Mænd og Kvinder, Sæt efter Sæt i den lange Aarrække, har gjort et Arbejde af kulturel Betydning.

Enhver, som har med et Sangkor at gøre, ved, at den idelige Til- og Afgang af Sangere volder Besvær. I et saadant Sangkor er Størsteparten af Sangerne unge Mennesker, som ofte fraflytter Egnen efter nogle faa Halvaars Forløb. Det har været en Lykke for Vesterskerne-Hundstrup Sangforening, at Sang-

koret har sine faste Rammer af ældre bosiddende Sangere.

Blandt disse skal nævnes Gaardejer og Slagter *Morten Pedersen*, som har været Sanger i over 40 Aar og Foreningens Kasserer i 32; Skrædermester *P. M. Kristensen*, Sanger i 27 Aar; hans Mestersvend, *Jørgen Olsen*, i over 20 Aar; min Hustru, *Marie Møller*, i 18 Aar, foruden flere andre, som har været Sangmedlemmer i en halv Snes Aar. Ældst i Tjenesten er vel nok jeg, som har sunget i Koret i 45 Aar og været Foreningens Formand i 28 Aar.

Foreningen har stedse været til Tjeneste, naar det gjaldt at støtte en god Sag. I de forløbne Aar har den ved Koncerter af forskellig Art og ved Dilettantforestillinger tilvejebragt betydelige Summer i slige Øjemed. Saaledes i sin Tid til russisk Polens Forsøg paa Frigørelse ved Opstanden 1863 (ved hvilken Lejlighed den forresten fik sin Begejstring for »Oprørerne« dæmpet af statsklogere Medborgere); til hungerlidende Russere, til Kretenserne, til Vesterhavsfiskeres Efterladte, til Ollerup Børnehjems Nybyggelse efter overgaaet Ildsvaade, til Menighedsplejen, til blinde, syge og fattige, til Anskaffelse af Orgel i Vesterskerninge Kirke og mange andre Øjemed. Dette Udenomsarbejde for at støtte, hvad vi ansaa for Støtte værd, har højnet Foreningens Samfunds- og Fællesfølelse, adlet dens Arbejde.

Om nogle Maaneder kan Vesterskerninge Hundstrup Sangforening fejre sit Halvtredsaaers-Jubilæum. Den er uden Tvivl nu Landets ældste Landsbysangforening og kun faa Købstadforeninger gør den Rangen i Alder stridig. Dens Virksomhed har givet Stødet til mange andre Landsbysangforeningers Oprettelse, og har en Del af disse end maattet stryge Flaget

efter kortere Tids Virksomhed, saa er der opstaaet ny i deres Sted, saa den gode flerstemmige danske Sang er Landet over i stærk og glædelig Fremvækst.

Ofte har der fra andre Arbejdere i Folkeoplysningens og Folkeopdragelsens Tjeneste været anket over, at Sangforeningens Arbejde gav for lidt aandeligt Udbytte, bar ikke nok kendelig Frugt paa Aands- og Hjertelivets Omraade. Disse Anker vil jeg svare paa med Mads Hansens Ord: *Vi brækker, døder Ukrudt; det maa til, hvor god Sæd skal kunne trives.* Han satte ikke sin Sangforening et uopnaaeligt Maal. Er det Maal, Foreningen i første Linie altid har haft for Øje: at hyde Ungdommen en god, sund og ren Fornøjelse og derved modarbejde, hvad der vil nedbryde den, end beskedent, saa er vi dog glade ved, at vor Forening er med i Arbejdet for dansk Kultur, med til at modarbejde Forraadnelse i vort Folk, saa det kan holde sig friskt og levedygtigt. Lad være, at vi hører til de jævne Arbejdere, som kun gaar større Bygmestre til Haande, saa bygger vi dog med paa det fælles store Folkehjem.

Det er forstaaeligt, at vi, som virker i den gamle Forening, omfatter den med varm Hengivenhed, og at vi ønsker den Levedygtighed og Lykke i næste Halvhundedaar.
